

Vergaderjaar 2020–2021

27 858

Gewasbeschermingsbeleid

Nr. 551

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 juni 2021

Met deze brief wil ik uw Kamer informeren over een aantal ontwikkelingen en toezeggingen op het gebied van biociden en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw sinds oktober 2020. In deze brief ga ik in op de volgende onderwerpen:

- Vrijstellingen voor desinfectiemiddelen;
- Verkoop groene aanslagreiniger en rodenticiden aan particulieren;
- Evaluatie gebruiksvoorschrift groene aanslagreiniger;
- Uitbreiding van goedkeuring azijn als basisstof;
- Resultaten pilot track & trace gewasbeschermingsmiddelen, en
- Monitoring gewasbescherming sportvelden.

Vrijstellingen voor desinfectiemiddelen

Desinfectiemiddelen zijn biociden die alleen gebruikt mogen worden als deze door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) zijn beoordeeld en toegelaten tot de markt. In noodsituaties heb ik als Staatssecretaris de bevoegdheid om een vrijstelling te verlenen waarmee biociden, tijdelijk en onder strikte voorwaarden, zonder reguliere toelating gebruikt mogen worden. Tijdens de coronacrisis heb ik van die mogelijkheid gebruik gemaakt en meerdere vrijstellingen afgegeven om het aanbod van desinfectiemiddelen tijdelijk te vergroten¹. Mede dankzij deze vrijstellingen en de inzet van de producenten en leveranciers, zijn de tekorten van desinfectiemiddelen in de zorg en in andere vitale sectoren snel en veilig weggenomen of in ieder geval tot een minimum beperkt gebleven. Tegelijkertijd gelden vrijstellingen als tijdelijke noodmaatregelen en werken we aan een structurele oplossing waarin alleen regulier toegelaten desinfectiemiddelen op de markt worden aangeboden en gebruikt. Hiertoe hebben wij producenten van desinfectiemiddelen opgeroepen een aanvraag in te dienen bij het

¹ Uw Kamer is hier op 16 juni 2020 Kamerstuk 25 295, nr. 424 en op 16 oktober 2020 Kamerstuk 27 858, nr. 519 over geïnformeerd.

Ctgb voor een reguliere toelating tot de markt. Een groot aantal producenten heeft hier gehoor aan gegeven. Voor de derde reeks vrijstellingen tijdens deze voortdurende coronacrisis zijn daarom géén generieke vrijstellingen afgegeven (zoals in de eerste en tweede reeks met vrijstellingen), maar is besloten om alléén desinfectiemiddelen vrij te stellen waarvoor een aanvraag voor reguliere toelating of wijziging van een toelating was ingediend bij het Ctgb voor 1 februari 2021. Als tweede voorwaarde is gesteld dat alleen desinfectiemiddelen voor een vrijstelling in aanmerking komen die voldoen aan de voorwaarden van de generiek geformuleerde vrijstellingen. Van deze middelen was namelijk al vastgesteld dat ze veilig en werkzaam zijn. Samen met de betrokken overheidsinstanties en de branche zorgen we er zo voor dat niet alleen tijdens de coronacrisis maar ook op de lange termijn voldoende, regulier toegelaten, desinfectiemiddelen beschikbaar blijven.

Verkoop groene aanslagreiniger en rodenticiden aan particulieren

De overheid wil het vermijdbaar gebruik van bestrijdingsmiddelen terugdringen. Als preventieve en niet-chemische maatregelen afdoende blijken, hebben deze methoden de voorkeur boven de chemische middelen. De overheid en de branches informeren mensen over deze niet-chemische mogelijkheden. Het RIVM heeft onderzocht hoeveel verpakkingen van rodenticiden en groene aanslagreiniger er zijn verkocht tussen 2014 en 2019. Daarnaast is ook onderzoek gedaan naar de populariteit van niet-chemische maatregelen. De populairste maatregel tegen muizen is het gebruik van muizenvalen. Maar consumenten gebruiken ook rodenticiden. De verkoop van rodenticiden is tussen 2014 en 2018 gelijk gebleven, en is in 2019 gestegen. De oorzaak van deze stijging is niet duidelijk. Een mogelijke verklaring is dat de verpakkingen kleiner zijn geworden. De verkoop van groene aanslagreiniger is met ongeveer 26% gedaald. Consumenten gebruiken het liefst de hogedrukspuit om groene aanslag te verwijderen. Het volledige rapport is terug te vinden op de website van het RIVM². Samen met retailers en brancheorganisaties heeft Milieu Centraal vorig jaar de campagne Beter Bestrijden ontwikkeld³. Deze campagne wordt dit jaar verder uitgerold. Hierin krijgen consumenten voor iedere plaag handreikingen aangeboden waarin ze stap-voor-stap worden meegenomen in de voorkeursvolgorde van allereerst plagen voorkomen, dan plagen met niet-chemische maatregelen bestrijden en als laatste het verantwoord gebruik van chemische middelen.

Evaluatie gebruiksvoorschrift groene aanslagreiniger

De (aangehouden) motie van het lid Wassenberg (Kamerstuk 34 950 XII, nr. 15) roept de regering op het gebruik van de werkzame stof didecyldimethylammoniumchloride (DDAC) te verbieden in biociden voor particulier gebruik tegen groene aanslag. De aanleiding hiervoor was een aantal gevallen waarbij het gebruik van groene-aanslagreinigers leidde tot verbrandingsverschijnselen in de bek van katten. Het Ctgb heeft in september 2018 besloten een extra waarschuwingszin op het etiket op te laten nemen, waarmee de gebruiker wordt gewezen op de risico's van DDAC voor huisdieren. In verband met een opgebruiktermijn van oude verpakkingen kan een eventueel effect van de maatregel pas vanaf 2020 worden opgemerkt. Het Ctgb heeft bij het Nederlands vergiftigingen informatiecentrum (NVIC) het aantal meldingen opgevraagd die gerela-

² RIVM-briefrapport 2020-0072. Particulier gebruik van rodenticiden en middelen tegen groene aanslag. <https://www.rivm.nl/publicaties/particulier-gebruik-van-rodenticiden-en-middelen-tegen-groene-aanslag>

³ <https://www.milieucentraal.nl/huis-en-tuin/beter-bestrijden/>

teerd zijn aan groene aanslagreiniger voor de jaren 2013 tot en met 2020. Uit deze cijfers blijkt dat het aantal meldingen dat dieren vermoedelijk in aanraking zijn geweest met groene aanslagreinigers tot en met 2017 gestaag toenam, daarna licht daalde en nu stabiel is op ca. 40–45 meldingen per jaar. Het aantal gevallen met daadwerkelijk ernstige vergiftigingsverschijnselen ligt aanzienlijk lager dan het aantal meldingen. In het merendeel van de meldingen adviseert de NVIC een afwachtend beleid thuis en is medisch ingrijpen niet noodzakelijk. Gezien deze aantallen ziet het Ctgb nu geen grond voor het nemen van aanvullende maatregelen. Ik kan mij daar vooralsnog in vinden. Ik heb het Ctgb wel gevraagd om een vinger aan de pols te houden en opnieuw maatregelen te overwegen als nieuwe inzichten of oplopende vergiftigingscijfers daartoe aanleiding geven.

Uitbreiding van goedkeuring azijn als basisstof

Ik heb met uw Kamer een aantal keren gesproken over het gebruik van azijn als bestrijdingsmiddel⁴. Onderzoeken lieten zien dat particulier azijn gebruiken tegen onkruid of groene aanslag, terwijl azijn niet voor dit gebruik was toegelaten. Azijn (van voedselkwaliteit) was al op Europees niveau goedgekeurd als basisstof voor een aantal toepassingen binnen de landbouw. Onlangs is in Europa besloten die goedkeuring als basisstof uit te breiden, zodat ook buiten de landbouw azijn pleksgewijs tegen onkruiden gebruikt mag worden. Azijn heeft op dit moment geen toelating heeft als algicide tegen groene aanslag, en mag hier dus niet voor gebruikt worden. Daarbij geldt ook nog steeds dat preventieve en niet-chemische maatregelen veelal voldoen om zowel onkruid als groene aanslag in de tuin te verwijderen. Ik blijf hierop inzetten in de communicatie naar de particulier.

Resultaten pilot track & trace gewasbeschermingsmiddelen

Als uitvloeisel van een aanbeveling van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (RLI)⁵ om een nationaal track & trace systeem op te zetten om stoffen in de gehele keten te kunnen volgen, heb ik eerder toegezegd u te informeren over de geleerde lessen uit het track & trace systeem voor gewasbeschermingsmiddelen. Brancheorganisaties van fabrikanten en distributeurs⁶ van gewasbeschermingsmiddelen hebben diverse pilots uitgevoerd met bedrijven uit de keten; fabrikanten – distributeurs – logistieke dienstverleners. Via het systeem kunnen leveringen worden gevolgd en, indien nodig, kunnen producten op batchniveau worden teruggeroepen. Deelname aan het systeem staat open voor alle bedrijven. Positief is dat ook Belgische brancheorganisaties zijn aangesloten bij de stichting en Belgische bedrijven bij de pilots worden betrokken. Het systeem leent zich dan ook voor een brede uitrol in Europa. De geleerde lessen uit deze pilots bevinden zich vooral op het technische vlak en deze worden gebruikt om het systeem te optimaliseren en kunnen ook behulpzaam zijn voor andere sectoren. Zoals ik eerder heb aangegeven, ben ik bereid om de positieve ervaringen en mogelijke knelpunten verder te verspreiden.

Monitoring gewasbescherming sportvelden

In eerdere brieven heb ik u geïnformeerd over de gewijzigde aanpak van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op sportvelden⁷. Die aanpak

⁴ Zie onder andere de brief van 18 december 2019, Kamerstuk 27 858, nr. 503.

⁵ <https://rli.nl/publicaties/2020/advies/greep-op-gevaarlijke-stoffen>, maart 2020

⁶ Nefyto en Agrodiss hebben hiertoe Stichting AgroCloSer opgericht

⁷ Brief van 25 oktober 2019, Kamerstuk 27 858, nr. 488

houdt in dat beheerders een geïntegreerde gewasbescherming toepassen en dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen niet is toegestaan. Wel gelden tijdelijk nog uitzonderingen, namelijk als naar het oordeel van onafhankelijke praktijkdeskundigen voor bestrijding van bepaalde plagen geen werkend alternatief beschikbaar is. De monitoring van deze aanpak richt zich op de mate waarin beheerders een geïntegreerde gewasbescherming daadwerkelijk toepassen en dus op uitvoering van de maatregelen die nodig zijn voor een beheer zonder gewasbeschermingsmiddelen. Zo nodig worden initiatieven uitgevoerd om de geïntegreerde gewasbescherming verder te verbeteren.

Voorafgaande aan deze gewijzigde aanpak werd ingezet op vermindering van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Die inzet was afgesproken in de Green Deal «Gebruik gewasbeschermingsmiddelen op sportvelden». De monitoring was bedoeld om de trends in het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in beeld te brengen. Omdat de norm nu «geen gebruik, tenzij» is, is 2018 het laatste jaar waarover de trends in gebruik zijn geanalyseerd. In 2019 is overgegaan op de bovengenoemde monitoring van geïntegreerde gewasbescherming.

Het RIVM heeft de beschikbare gegevens tot en met 2018 geanalyseerd en de resultaten op zijn website gepubliceerd⁸. Het RIVM concludeert in zijn analyse dat de hoeveelheid gebruikte werkzame stof op golfterreinen is afgenomen. Een duidelijke oorzaak daarvan is niet aangetoond. De afname kan te danken zijn aan de inzet van de beheerders, maar kan ook samenhangen met de variatie in plaagdruk door wisselende weersomstandigheden gedurende de afgelopen jaren. Voor andere sportterreinen met natuurgras is een analyse niet mogelijk, omdat er onvoldoende gebruiksgegevens beschikbaar zijn.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
S. van Veldhoven-van der Meer

⁸ RIVM Memo 10 juli 2020; Green Deal gewasbeschermingsmiddelen sportvelden: Monitoring gebruiksgegevens van gewasbeschermingsmiddelen op golfterreinen en overige sportvelden (2015–2018); <https://www.rivm.nl/documenten/green-deal-gewasbeschermingsmiddelen-sportvelden>